

1. Postępowanie przed sądem powszechnym, toczące się ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ma charakter formalny, co wyraża się między innymi w ograniczeniu podstaw skargi (art. 712 § 1 k.p.c.), terminu jej złożenia (art. 713 § 1 i 2 k.p.c.) oraz związaniu sądu podstawami skargi o wznowienie, przy dopuszczeniu brania z urzędu pod rozważenie czy wyrok nie uchybia zasadom praworządności lub zasadom współżycia społecznego (art. 714 k.p.c.). Konsekwentnie wykładnia powyższych przepisów musi mieć charakter ścisły.

2. Skarga o uchylenie wyroku polubownego stanowi szczególną czynność procesową o charakterze dewolutywnym. Winna ona odpowiadać wymogom formalnym pisma procesowego (art. 126 k.p.c.) oraz wskazywać podstawę i jej uzasadnienie (art. 714 k.p.c. a contrario). Istnienia podstawy nie można domniemywać. Działanie sądu, polegające na interpretacji motywów skargi zmierzające do przypisania innej – jak wskazana wprost – podstawy oznaczałoby zastępowanie strony w wypełnianiu jej obowiązków procesowych. Zagroziłoby nadto dowolnością ocen, które nie musiałyby się pokrywać ze stanowiskiem wnoszącego skargę. Z tych przyczyn uznać je należy za niedopuszczalne.

3. Pojęcia praworządność i zasady współżycia społecznego nie są tożsame. Zaliczenie ich do jednej kategorii normatywnej klauzul generalnych nie oznacza dopuszczalności zamiennego stosowania i przypisywania tej samej treści.

**Wyrok Sądu Najwyższego
z dnia 12 marca 2002 r.
IV CKN 844/00**

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Gerard Bieniek (przewodniczący)

SSN Marek Sychowicz

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi Andrzeja G. przeciwko K. B. „D.” P. Spółce z o.o. z siedzibą w G. o uchylenie wyroku sądu polubownego, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 12 marca 2002 r. na rozprawie kasacji skarżącego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 marca 1999 r., sygn. akt [...]

oddala kasację.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 5 marca 1999 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację Andrzeja G. od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z dnia 30 czerwca 1998 r. oddalającego skargę Andrzeja G. o uchylenie wyroku Stałego Sądu Polubownego przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Gdańsku, którym zasądzono na rzecz K. B. D. P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością kwotę 257.306,29 zł. Sąd odwoławczy podzielił podstawę faktyczną i prawną orzeczenia Sądu pierwszej instancji przyjmując, że wyrok Sądu polubownego nie zawiera sprzeczności i nie uchybia praworządności, zatem nie została wykazana zarzucana podstawa z art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c.

Kasację od powyższego wyroku złożył Andrzej G. Skarżący wniósł o zmianę orzeczenia przez uwzględnienie skargi, ewentualnie jego zmianę i uchylenie sprawy do ponownego rozpoznania. Treść wniosku ewentualnego narusza treść art. 393¹³ § 1 i 393¹⁵ k.p.c., gdyż nie jest dopuszczalne jednoczesne wydanie orzeczenia kasatoryjnego i reformatoryjnego. Kasacja, oparta na podstawie z art. 393¹ pkt 2 k.p.c., zarzuca:

- naruszenie art. 712 pkt 3 k.p.c. przez pominięcie przez Sąd odwoławczy zarzutu „naruszenia formalnej strony postępowania przed sądem polubownym”,
- naruszenie art. 712 pkt 4 k.p.c. przez przyjęcie, że orzeczenie Sądu polubownego nie narusza zasad współżycia społecznego i nie uchybia praworządności, w sytuacji, gdy w postępowaniu toczącym się przed sądem polubownym nie przeprowadzono dowodu z akt innej sprawy, o co wnosił pozwany,
- niedostateczne uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego.

Z uzasadnienia kasacji wynika ponadto zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 328 k.p.c. przez nieustosunkowanie się do wszystkich zarzutów i argumentów podniesionych

w apelacji, w tym dotyczących uchybienia zasad postępowania przed Sądem polubownym i nieodniesienie się do zarzutu naruszenia zasad współżycia społecznego jako przesłanki zasadności skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Sąd Najwyższy zważył:

Orzeczenie Sądu drugiej instancji wydane zostało w dniu 5 marca 1999 r., stąd do rozpoznania kasacji mają zastosowanie przepisy kodeksu [postępowania – wstawienie własne] cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed 1 lipca 2000 r. (art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 48 poz. 554).

Zgodnie z art. 392 § 1 k.p.c. kasacja do Sądu Najwyższego przysługiwała stronie od wyroku lub postanowienia, wydanych przez Sąd drugiej instancji i kończących postępowanie w sprawie. Z tych przyczyn, niezależnie od nieoznaczenia przepisu prawa formalnego, który miał zostać naruszony, uchyła się spod kontroli kasacyjnej zarzut określony jako „niedostateczne uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego”, gdyż rozpoznawał on skargę o uchylenie wyroku Sądu polubownego w pierwszej instancji.

Przystępując do oceny, czy zachodzi naruszenie pozostałych wskazanych w kasacji przepisów prawa procesowego, rozważyć należy, na jakiej podstawie skarga o uchylenie wyroku sądu polubownego była oparta. Większość zarzutów wywodzi kasator z twierdzenia że, jakkolwiek nie oznaczył wprost innej podstawy jak art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c., to wskazał na przesłanki, które winny być zakwalifikowane jako naruszenie trybu postępowania przed sądem polubownym (zatem podstawa z art. 712 § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz powołał takie zarzuty, które – w ramach podstawy z art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c. – odpowiadały uchybieniu zasadom współżycia społecznego. Sądy obu instancji zgodnie przyjęły, ustalając zakres własnej kognicji, że skarga oparta została wyłącznie na art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c. Stanowisko sądów jest prawidłowe i znajduje oparcie w treści wskazanego pisma procesowego. Wniosek skargi obejmuje wprost żądanie uchylenia wyroku Stałego Sądu Polubownego w całości „albowiem rozstrzygnięcie sądu zawiera sprzeczności i uchybia praworządności (art. 712 § 1 pkt 4 k.p.c.)”. Uzasadnienie jest niezwykle lakoniczne, ale dwukrotnie podniesiono w nim, że rozstrzygnięcie „zawiera sprzeczności i uchybia praworządności”. Skarżący swoje twierdzenia wywodzi z fragmentu jednego ze zdań w brzmieniu „Sąd nie przeprowadził również dowodu

z akt sprawy [...], na którą powołał się skarżący w odpowiedzi na pozew (...).” Nie daje on jednak dostatecznej podstawy dla przyjęcia stanowiska skarżącego.

Postępowanie przed sądem powszechnym, toczące się ze skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego ma charakter formalny, co wyraża się między innymi w ograniczeniu podstaw skargi (art. 712 § 1 k.p.c.), terminu jej złożenia (art. 713 § 1 i 2 k.p.c.) oraz związaniu sądu podstawami skargi o wznowienie, przy dopuszczeniu brania z urzędu pod rozagę czy wyrok nie uchybia zasadom praworządności lub zasadom współżycia społecznego (art. 714 k.p.c.). Konsekwentnie wykładnia powyższych przepisów musi mieć charakter ścisły. Skarga o uchylenie wyroku polubownego stanowi szczególną czynność procesową o charakterze dewolutywnym. Winna ona odpowiadać wymogom formalnym pisma procesowego (art. 126 k.p.c.) oraz wskazywać podstawę i jej uzasadnienie (art. 714 k.p.c. a contrario). Istnienia podstawy nie można domniemywać. Działanie sądu, polegające na interpretacji motywów skargi zmierzające do przypisania innej – jak wskazana wprost – podstawy oznaczałoby zastępowanie strony w wypełnianiu jej obowiązków procesowych. Zagroziłoby nadto dowolnością ocen, które nie musiałyby się pokrywać ze stanowiskiem wnoszącego skargę. Z tych przyczyn uznać je należy za niedopuszczalne. Jakkolwiek zatem kasacja – co do zasady – może być oparta na twierdzeniu, że sąd naruszył przepis art. 714 k.p.c. przez nierozpoznanie skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego w granicach wskazanych w niej podstaw, to zarzut ten nie znajduje oparcia w stanie faktycznym obecnej sprawy. Skarżący był zastąpiony przez profesjonalnego pełnomocnika, który w sposób wyraźny powołał podstawę z art. 714 § 1 pkt 4 k.p.c. z uzasadnieniem obejmującym część przesłanek objętych wymienionym przepisem, tj. sprzeczność rozstrzygnięcia i uchybienie praworządności. Nie można przyjąć, że obligowało to sąd również do oceny wyroku sądu polubownego w aspekcie przesłanki uchybienia zasadom współżycia społecznego. **Pojęcia praworządność i zasady współżycia społecznego nie są tożsame. Zaliczenie ich do jednej kategorii normatywnej klauzul generalnych nie oznacza dopuszczalności zamiennego stosowania i przypisywania tej samej treści.**

Stanowisko sądu odwoławczego, który uznał, iż wyrok sądu polubownego nie narusza zasad praworządności ocenić należy jako prawidłowe. Powszechnie przyjęty jest w doktrynie prawniczej i orzecznictwie sądowym pogląd, że błędna wykładnia lub zastosowanie

przepisów prawa przez sąd polubowny nie są równoznaczne z uchybieniem praworządności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 1973 OSP 1975 r., nr 1, poz. 4, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 1997 r., I CKN 205/97 nie publ.). Wnoszący kasację powinien zatem wykazać naruszenie przepisów prawa procesowego o charakterze tak istotnym, że zapadłe rozstrzygnięcie uchybia podstawowym zasadom obowiązującego porządku prawnego. Ograniczenie się do stwierdzenia, że sąd polubowny nie dopełnił obowiązku wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy na skutek nieprzeprowadzenia dowodu z akt innego postępowania nie może być uznane za wystarczające.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy stwierdzając, że kasacja jest oparta na nieusprawiedliwionych podstawach, oddalił ją zgodnie z art. 393¹² k.p.c.

Źródło: Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego